

Örgütsel Çeviklik ve Örgütsel Çevikliğin Turizme Yansımaları ile İlgili Yapılmış Çalışmaların Bibliyometrik Analizi*

Bibliometric Analysis of Studies on Organizational Agility and its Implications for Tourism

Yusuf GÖKÇE ^a Kurban ÜNLÜÖNEN ^b

^a Bingöl Üniversitesi – Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, Bingöl, Türkiye. ygokce@bingol.edu.tr

^b Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi – Turizm İşletmeciliği Bölümü, Ankara, Türkiye. kurban.unluonen@hbv.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Anahtar Kelimeler:
Örgütsel Çeviklik
Bibliyometrik Analiz
Turizm

Amaç – Örgütsel çeviklik, organizasyonların değişimlere ve taleplere hızlı bir şekilde yanıt verme yeteneği ile ilgili, yenilikçi ve rekabetçi iş ortamında başarılı olmaları için önemli bir kavramdır. Bibliyometrik analiz, seçilen araştırma alanıyla ilgili akademik çalışmaların gidişatını aydınlatmak amacıyla bilim dünyasında sıkça kullanılan bir yöntemdir. Bu çalışma, Web of Science veri tabanında örgütsel çeviklik konusundaki akademik araştırmaların bibliyometrik analizini yapmayı amaçlamaktadır.

Gönderilme Tarihi 5 Ekim 2023

Revizyon Tarihi 11 Aralık 2023

Kabul Tarihi 20 Aralık 2023

Yöntem – Web of Science veri tabanında yayınlanan çalışmaların bibliyometrik analizi kapsamında “organisational agility” kelimesi kullanılarak “topic” kısmında tarama yapılmıştır. Çalışmaların yıllara göre sıklık eğilimleri belirlenmiş ve anahtar kelime analizi gerçekleştirilmiştir. Turizmle ilgili çalışmalar, Web of Science kategorilerinden “hospitality leisure sport tourism” ile sınırlanarak incelenmiştir.

Bulgular – Yapılan analiz, yıllar içinde konuyla ilgili çalışmaların sayısında artış eğilimi olduğunu ortaya koymuştur ve makale türündeki çalışmaların, diğer araştırma türlerine göre daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Anahtar kelime analizi; stratejik çeviklik, firma performansı ve dinamik kapasiteler gibi önemli kavramların “örgütsel çeviklik” anahtar kelimesiyle sıkça birlikte kullanıldığını göstermektedir. Turizm alanında örgütsel çeviklikle ilgili toplam 14 çalışma tespit edilmiştir.

Makale Kategorisi:
Araştırma Makalesi

Tartışma – Bu çalışmanın bulguları, örgütsel çeviklik konusuna olan önemli akademik ilgiyi göstermektedir. Yıllar içinde yapılan araştırmaların artışı, konunun akademik literatürde devam eden bir odak noktası olacağını düşündürmektedir. İlgili kavramın turizmle ilgili çalışmalarda görece sınırlı varlığı, turizm işletmelerinde çevik yönetim uygulamalarının benimsenmesi gerekliliğini göstermektedir.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:
Organisational Agility,
Bibliometric Analysis
Tourism

Purpose – Organizational agility is a concept related to the ability of organizations to respond swiftly to change and demands, crucial for their success in the innovative and competitive business environment. Bibliometric analysis is frequently employed in the scientific community to shed light on the trajectory of academic studies pertaining to the selected field of research. The present study aims to conduct a bibliometric analysis of academic research on the topic of organizational agility within the Web of Science database.

Received 5 October 2023

Revised 11 December 2023

Accepted 20 December 2023

Design/methodology/approach - A comprehensive search was conducted in the Web of Science database using the term "organisational agility" in the 'topic' field for bibliometric analysis of published studies. The frequency trends of the studies were determined over the years, and keyword analysis was performed. Studies related to tourism were examined by narrowing down the search to the Web of Science category "hospitality leisure sport tourism."

Findings – The analysis revealed an increasing trend in the number of studies on the subject over the years, with articles emerging as the predominant form of research output. The keyword analysis indicated frequent co-occurrences of key terms such as strategic agility, firm performance, and dynamic capabilities with the keyword 'organisational agility.' A total of 14 studies related to organizational agility in the field of tourism were identified.

Article Classification:

Research Article

Discussion – The findings of this study demonstrate the significant scholarly interest in the topic of organizational agility. The increasing volume of research over the years suggests that the subject will continue to be a focal point in academic literature. The relatively limited presence of the related concept in tourism-related studies implies the necessity of adopting agile management practices in tourism enterprises.

¹ Bu çalışma, 12-14 Kasım 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen 3. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresinde sunulan çalışmanın genişletilmiş ve güncellenmiş halidir.

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Gökçe, Y., Ünlüönen, K. (2023). Örgütsel Çeviklik ve Örgütsel Çevikliğin Turizme Yansımaları ile İlgili Yapılmış Çalışmaların Bibliyometrik Analizi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 15 (4), 3096-3112.

1. GİRİŞ

Çeviklik konusu güncel Türkçe sözlükteki “Kolaylık ve çabuklukla davranan, tetik, atik, atik tetik” şeklindeki tanımından da (Türk Dil Kurumu, 2022) anlaşılacağı üzere çevikliğin hızlı hareket etmeyle ilişkili olduğu ifade edilebilir. Örgütsel çeviklik hıza değişen iş dünyası koşullarında örgütlerin başarılı olabilmesi için önemli bir kavramdır. Değişen pazar koşullarına örgütlerin uyum sağlayabilmesi önemlidir. Örgütlerin bu değişikliklere uyum sağlayabilmesi pazardaki rakiplerine göre başarılı olmalarını beraberinde getirecektir. Bilgi teknolojileri, inovasyon, stratejik yönetim ve insan kaynakları yönetimi gibi alanlarda ilgiyle ele alınan bir kavram olarak örgütsel çeviklik kavramıyla ilgili akademik literatürde gelişiminin ve yaygınlığının bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak ortaya konulması amaçlanmıştır. Konunun akademik açıdan ele alınma seyrinin ortaya konulması örgütler açısından önemli olan örgütsel çeviklik kavramıyla ilgili akademik gelişmeler hakkında bilgi sağlayacaktır. Bibliyometrik analiz bir alan, dergi, konu vb. ile ilgili bilimsel yayınların niceliksel ve niteliksel özelliklerinin ortaya konulmasıyla ilgili bir araştırma biçimidir. Bu çalışmada örgütsel çeviklik kavramıyla ilgili Web of Science veri tabanında yer alan 1833 akademik çalışma bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda örgütsel çeviklik kavramıyla ilgili çalışmaların yayımlandıkları yıllara göre dağılımı, yayın türlerine göre çalışmaların dağılımı, Web of Science kategorilerine göre çalışmaların dağılımı, çalışmaların tarandığı indekslere göre dağılımı, yayın dillerine göre çalışmaların dağılımı, yayımlandıkları ülkelere göre çalışmaların dağılımı, yayımlandıkları yayıncılara göre çalışmaların dağılımı, turizm konusuyla ilgili örgütsel çeviklik konusuyla ilgili akademik çalışmalar, ortak yazar anahtar kelime analizine göre analiz gerçekleştirilerek ortaya konulmuştur. Bu çalışma, örgütsel çeviklik kavramının akademik literatürdeki konumunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın alanda yapılacak gelecek araştırmalara öne çıkan konular hakkında bilgi sunacağı için katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Örgütsel Çeviklik Kavramı

Örgütsel çevikliğin Dünya’da 1990’lı yıllarla birlikte kullanılmaya başlandığı ve kavramın modeli, tanımı ve bileşenleri ile ilgili çalışmalar gerçekleştirildiği belirtilmektedir (Akkaya ve Tabak, 2018: 187). Örgütlerin, beklenmeyen değişikliklerle başa çıkma, iş ortamının benzeri görülmemiş tehditlerinden kurtulma ve değişikliklerden fırsat olarak yararlanma yeteneği (Sharifi ve Zhang, 1999: 10); olarak tanımlanan örgütsel çeviklik kavramı, cevap verme, yetkinlik, esneklik ve hız boyutlarından oluşmaktadır (Bahrami vd., 2016: 193). Örgütsel çeviklik kavramının, işletmelerin doğru zamanda uygun aksiyonlar alabilme kapasitesiyle ilişkili bir yönü olan yüksek derecede cevap verme yetkinliğine sahip olmaları, söz konusu işletmelerin mevcut ve potansiyel değişikliklere karşı hazırlıklı olmalarını teşvik etmekte ve bu suretle kaynaklarını optimum düzeyde organize ederek proaktif bir yaklaşımla cevap verebilme kabiliyetlerini artırmaktadır (İmamoğlu, İnce ve Türkcan, 2021: 111).

Örgütsel çevikliğin iş zekasının uluslararasılaşma hızı üzerindeki etkisinde pozitif bir aracılık etkisi saptanmıştır (Cheng, Zong ve Liebing, 2020) Örgütsel çevikliğin işletmeler için önemli olduğu anlaşılmaktadır. Yönetici ve akademisyenler tarafından şirketlerin çoğunluğunda mevcut çeviklik düzeyinin yeterli düzeyde olmadığını belirtilen bir çalışmada (Joiner, 2019) örgütsel çevikliğin hızlı değişim ve karmaşık iş ortamında rekabetçi olmak ve değer katmak isteyen dünya genelindeki şirketler için bir zorunluluk haline geldiği belirtilmektedir. Liderlik önceliği olması gereken konulardan birinin operasyonel anlamda mükemmel olmaya yönelik stratejik taahhüt ile stratejik yenilemenin gerektirdiği çeviklik arasındaki verimliliğe odaklanmak olduğu ifade edilmektedir (Doz ve Kosonen, 2008: 116). Bu noktada örgütlerin başarılı olabilmesi için örgütsel çeviklik konusuyla ilgili etkin bir liderlik yeteneğinin varlığı da vurgulanmaktadır. Örgütlerin değişim karşısında ayakta kalma ve varlıklarını sürdürebilmelerinin yolu; bilgi kapasitesi ve iyi tasarlanmış stratejik hamlelerle hızlı olmalarına bağlamıştır (Bakan, Sezer ve Kara, 2017: 118). Çevik organizasyonların, örgütlerin sürdürülebilirliği ve rekabet avantajı sağlamaları açısından çevik olmayan organizasyonlara göre daha başarılı olmaları mümkün olabilecektir.

Bilgi teknoloji altyapısının örgütsel çeviklik üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmada (Panda ve Rath, 2017); bilgi teknolojileri altyapısının algılama ve yanıt verme bileşenlerine etkisinin olduğu sonucu; örgütsel çevikliğin kazanılması anlamında bilgi teknolojilerinin önemli bir rolü olduğunu göstermektedir. Örgütsel çeviklikle bilgi teknolojileri ve bilgi yeteneğinin ilişkisinin araştırıldığı çalışmada (Mao, Liu ve Zhang, 2015); çevresel belirsizlik karşısında bilgi teknolojileri kabiliyeti ve bilgi kabiliyetinin örgütsel çevikliğe pozitif etki

ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Örgütsel çeviklikle bilgi teknolojileri arasındaki ilişkinin ortaya konulduğu çalışmalar, çeviklik için teknolojik gelişmeleri takip etmenin önemli olduğunu göstermektedir.

Belirsizlik karşısında gösterilen direnç olarak ifade edilen çevikliğin, çalkantılı ortamlarda örgütün başarısını etkileyecek durumdaki yapısı ve örgütlere performans kazandırması sebebiyle rekabetin yeni boyutlarının belirleyicilerinden biri olmasını sağlamaktadır (Araza ve Aslan, 2016: 6). Akademik literatürde, bilgi işleme ve yönetme kapasitesine sahip, etkin ve verimli karar alma süreçlerini benimseyen, problem çözmede uygun metodolojileri uygulayabilen, çevik takımlar kurma yeteneğine erişen, gerektiğinde ekosistem kaynaklarından faydalanabilme becerisi gösteren, müşteri merkezli yaklaşımları benimseyen ve değişimlere pozitif adaptasyon sergileyebilen çevik yapıdaki örgütlerin, rakipleri karşısında üstünlük sağladığına dair görüşler bulunmaktadır (İnanır, 2020: 74). Belediye çalışanları üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada (Tarakçı ve Özgenel, 2023: 93) belediye organizasyonlarında gözlemlenen örgütsel çeviklik seviyelerinin, çalışanların örgütsel bağlılık derecelerine ve işten ayrılma eğilimlerine doğrudan bir etki yaptığı yönünde sonuçlar elde edilmiştir. Ortaya konulan bu sonuçla işletmeler açısından örgütsel çevikliğin önemli bir kavram olduğu söylenebilir. Örgütler açısından, değişen piyasa koşullarına hızla uyum sağlama ve bu koşullara göre stratejiler geliştirme, ayrıca bu stratejileri etkin bir şekilde uygulayabilme yetkinliği, örgütsel başarının kritik bir bileşeni olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, örgütlerin çevikliğinin, bu süreçlerin başarıyla yönetilmesinde hayati bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. (Çetinkaya ve Akkoca, 2021: 79). Örgütler açısından önemi vurgulanan örgütsel çeviklik kavramıyla ilgili akademik çalışmalarının durumunun ortaya konulması da anlamlı olacaktır.

Örgütsel çeviklik kavramı, örgütlerin sürekli bir dönüşüm halinde olması gerektiğini ortaya koymaktadır (Teece, Peteraf ve Leih, 2016: 13). Yüksek çeviklik performansına sahip çalışanların, sürekli öğrenme ve özümleme taahhüdü ile değişiklikler, yeni fikirler ve yeni teknolojiler konusunda zorlanmayacağı ifade edilmektedir (Plonka, 1997: 11). Örgütsel çeviklik kavramının, yönetim ve organizasyon yazınında öneminin artması (Akkaya ve Tabak, 2018: 198) bu alanda yapılan çalışmaların üzerinde durulmasının faydalı olacağını göstermektedir. Konuyla ilgili çalışmaların seyrinin ortaya konulması daha sonra yapılacak akademik çalışmaların kılavuzu niteliğinde olabilecektir.

Örgütsel çeviklik kavramının iş dünyasında verimli ve etkin çalışmanın bir gösterge olarak ele alınıyor olması ve bu konuda yapılan akademik çalışmaların da günümüz yönetim literatürüne katkı sağlayacağı yadsınamaz bir gerçektir. İnsanların çalışma hayatının göreceli olarak düzenli olarak sanayi devrimi ile gerçekleşmiştir. Klasik yönetim teorisinin ortaya çıktığı dönemler ile örgütsel çeviklik kavramında ele alınan insanın çalışma anlayışı karşılaştırıldığında geçen zaman içerisinde konunun anlamlı bir şekilde değiştiği anlaşılabilir. Bu kapsamda konuyla ilgili bibliyometrik analiz gerçekleştirilmesi akademik anlamda fayda sağlayabilir. Araştırmanın izleyen kısmında bibliyometrik analiz tekniği hakkında bilgi verilmiştir.

2.2. Bibliyometrik Analiz Tekniği

Bibliyometrik analizler, araştırmacıların, diğer bilim insanlarının alıntılar, iş birlikleri ve yayınlar yoluyla oluşturdukları geniş kapsamlı bibliyografik verilere dayanarak bulgularını ve görüşlerini şekillendirmelerine imkân tanımaktadır. Bu verilerin toplanması ve analizi, ilgili alanın yapısını, sosyal ağ dinamiklerini ve mevcut araştırma eğilimlerini aydınlatarak, konuyla ilgili derinlemesine bir anlayışın geliştirilmesine katkı sağlar (Zupic ve Čater, 2015: 430). Mevcut bilgileri toplama ve bir alanın durumunu incelemek için literatür taraması akademik çalışmalar için önemlidir. Bibliyometrik analiz, büyük hacimli bilimsel verileri keşfetmek ve analiz etmek için popüler ve titiz bir yöntemdir (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey ve Lim, 2021: 285). İlk kez 1969 yılında kullanıldığı (Broadus, 1987: 373) belirtilen bibliyometrik analiz tekniğinin gelişmesinde; baskı sürecinde bilgisayarın kullanılması ve makalelerden e-postalara kadar internette ulaşılabilirliğin önemli rol oynadığından bahsedilmektedir (Thelwall, 2008: 605). Teknolojik gelişmelerin bibliyometrik çalışmaların gelişmesi ve öneminin artmasında etkisinin olduğunu söylemek mümkündür.

Belirli belgelerin veya çalışmaların yazar sayıları, yayınladıkları dergiler gibi niceliksel ve niteliksel olarak analiz edilmesi hususunda bir yol olan bibliyometrik analiz çalışmaları (Tayfun, Ülker, Gökçe, Tengilimoğlu, Sürücü ve Durmaz, 2018: 524), üzerinde durulan alanla ilgili etkinlik ve yönelim hakkında bilgi vermektedir. Bu kapsamda bibliyometrik analiz çalışmaları araştırmaların değerlendirilmesi anlamında sıklıkla kullanılan bir yöntemdir (Thor, Bornmann, Haunschild ve Leydesdorff, 2021: 419). Bibliyometrik analiz çalışmalarının yapılması konuyla ilgili araştırmacılar için önemli bir veri kaynağı olacaktır.

Literatür incelemeleri, akademik araştırmaların temel bir unsuru olarak, mevcut bilgi birikimini toplayıp değerlendirerek bir disiplinin mevcut durumunu analiz etme sürecinde kritik bir öneme sahiptir. Bununla birlikte, işletme, yönetim ve ilgili disiplinlerdeki araştırmacılar, literatürün sistematik bir incelemesinden yoksun olan üstünkörü ve anlatı incelemelerine güvenmeye devam etmektedir (Linnenluecke, Marrone, ve Singh, 2020). Bilimsel araştırmaların hacminin önemli ölçüde artması sebebiyle araştırmacıların kendi alanlarında ilgili literatürü takip etmeleri zorlaşmaktadır. Bu hususta, ortaya çıkan bu veri zenginliğini işleyebilen önemli çalışmaların etkilerini tahmin ederek filtreleyebilen ve bir alanın altındaki yapıyı keşfetme konusunda yardımcı olan bibliyometrik yöntemlerin kullanılması gerekliliğini beraberinde getirmektedir. Araştırmacıların bu bilgi patlamasını anlamlandırabilecek becerilerle donatılmalarının gerektiği belirtilmektedir (Zupic ve Čater, 2015: 436).

Bibliyometrik analiz konulu çalışmalarla ilgili en çok atıf alan çalışmaların ele alınması Web of Science veri tabanında "bibliometric analysis" konu (topic) kısmına yazılarak arama yapılmıştır ve 22877çalışma (25.08.2023 tarihi itibariyle) listelenmiştir. Ortaya çıkan sonuçlar belge türleri kısmından "makele" ve "makale incelemesi" seçilecek şekilde daraltılmıştır. 20863 makale ve makale incelemesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar, en çok atıflar başta olacak şekilde sıralandıktan sonra bibliyometrik analiz konulu en çok atıf alan ilk 10 çalışma Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Bibliyometrik Analiz Konulu En Çok Atıf Alan İlk 10 Çalışma (25.08.2023 tarihi itibariyle)

Yayın Yılı	Yazar	Araştırma Başlığı	Atıf Sayısı
2010	van Eck, NJ; Waltman, L	Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping	6168
2017	Aria, M; Cuccurullo, C	Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis	2765
2017	Geissdoerfer, M; Savaget, P; Bocken, NMP; Hultink, EJ	The Circular Economy A new sustainability paradigm?	2525
2015	Zupic, I; Čater, T	Bibliometric Methods in Management and Organization	1734
2016	Mongeon, P; Paul-Hus, A	The journal coverage of Web of Science and Scopus: a comparative analysis	1534
2021	Donthu, N; Kumar, S; Mukherjee, D; Pandey, N; Lim, WM	How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines	1297
2011	Cobo, MJ; Lopez-Herrera, AG; Herrera-Viedma, E; Herrera, F	Science Mapping Software Tools: Review, Analysis, and Cooperative Study Among Tools	1180
2016	Meerow, S; Newell, JP; Stults, M	Defining urban resilience: A review	1114
2010	Waltman, L; van Eck, NJ; Noyons, ECM	A unified approach to mapping and clustering of bibliometric networks	960
2011	Cobo, MJ; Lopez-Herrera, AG; Herrera-Viedma, E; Herrera, F	An approach for detecting, quantifying, and visualizing the evolution of a research field: A practical application to the Fuzzy Sets Theory field	910

Tablo 1 incelendiğinde bibliyometrik analiz konulu çalışmalarda en çok atıf alanların, özellikle 2010 yılı ve sonrasında yayınlananlardan olduğu görülmektedir.

Van Eck ve Waltman (2010), çalışmalarında; VOSviewer adıyla ücretsiz olarak sundukları bibliyometrik haritaların oluşturulması ve görüntülenmesi için geliştirdikleri bilgisayar yazılımı hakkında bilgi vermişlerdir. VOSviewer programının özellikle büyük bibliyometrik haritaların yorumlanması için işlevsellik kazandıracadı belirtilmektedir.

Aria ve Cuccurullo (2017), çalışmalarında sürekli değişen bibliyometrik analiz çalışmalarının R programlama dilinin diğer paketleriyle entegre edilebilecek ve esnek bir yapısı olan bibliyometrix adında bir yazılım aracının; bilim haritalamasına katkı sağlayacak bir şekilde fayda sağlayacağı belirtilmiştir. İlgili yazılım aracı çalışmada ele alınmıştır.

Geissdoerfer, Savaget, Bocken ve Hultink (2017); çalışmalarında döngüsel ekonomi ve sürdürülebilirlik kavramlarının ilişkisini bibliyometrik analiz yöntemini de kullanarak literatür taraması yaparak ortaya koymuşlardır.

Zupic ve Čater (2015), çalışmalarında bibliyometrik yöntemleri kullanmakla ilgilenen yönetim ve organizasyon akademisyenleri için bir referans kaynak geliştirmeyi amaçlayarak; atıf analizi, ortak atıf analizi, bibliyografik eşleştirme, ortak yazar analizi ve ortak kelime analizi gibi bibliyometrik yöntemler hakkında bir iş akışı ortaya koymuşlardır. Organizational Research Methods isimli derginin entelektüel yapısını haritalandırmak için bir alıntı ve ortak alıntı analizini örnek olarak ortaya koymuşlardır.

Mongeon ve Paul-Hus (2016), Thomson Reuters'ın Web of Science (WoS) ve Elsevier'in Scopus'undaki dergi kapsamını tanımlayarak yayın yapılan ülke ve dilin gereğinden fazla veya az temsil edilip edilmediğini ortaya koymayı amaçlayarak çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir. WoS'daki 13605 ve Scopus'taki 20346 bilimsel derginin Ulrich'in 63013 derginin olduğu periyodik dizin ile karşılaştırdıklarında ortaya çıkan sonucun WoS ve Scopus'un özellikle farklı alanlar, kurumlar, ülkeler veya diller karşılaştırılırken dikkatli kullanılması gerektiğini gösterdiği aktarılmıştır.

Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey ve Lim (2021), bibliyometri tekniğine genel bir bakış açısı sunmayı hedefledikleri çalışmalarında, farklı tekniklere odaklanarak adım adım uygulanacak klavuzlar sunmaktadırlar. İlgili çalışmada bibliyometrik analizin meta-analiz ve sistematik literatür taraması gibi tekniklere kıyasla ne zaman ve nasıl kullanılması gerektiğine değinilmiştir.

Cobo, López-Herrera, Herrera-Viedma ve Herrera (2011a), çalışmalarında entelektüel ve sosyal olarak nasıl yapılandırıldığıyla ilgili bibliyometrik haritalar oluşturulması kapsamında değerlendirilen bilim haritalama analizi hakkında bilgi verilerek yazılım araçları önerilmiştir. Farklı yazılım araçları da ilgili çalışmada karşılaştırılmıştır.

Meerow, Newell ve Stults (2016), çalışmalarında kentsel dayanıklılık konusundaki akademik literatürün gözden geçirilmesini bibliyometrik analiz tekniği ile desteklemişlerdir.

Waltman, Van Eck, ve Noyons (2010), çalışmalarında bibliyometrik ağların haritalanması ve kümelenmesi için birleşik bir yaklaşım önermişlerdir. Önerilen yaklaşım VOS haritalama ve modüler tabanlı kümelemenin aynı temel ilkedden türetilebileceğinin sunulması şeklindedir. Konuyla ilgili en sık atıf alan çalışmalarla ilgili bilgi haritalaması ve kümelemesi yapılarak örnek sunulmuştur.

Cobo, López-Herrera, Herrera-Viedma ve Herrera (2011b), çalışmalarında kavramsal alt alanları tespit etmek ve görselleştirmek için performans analizi ve bilim haritalamayı birleştirecek bir yaklaşım sunmaktadırlar. Performans analizi içerisinde tespit edilen tema ve tematik alanların etkisinin ölçülmesi amacıyla h-index dahil farklı bibliyometrik ölçütlerin kullanıldığı belirtilmektedir. Çalışmada, örnek olarak bulanık kümeler teorisi alanının tematik dönüşümü konusunda en önemli iki dergi kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir.

Zupic ve Čater (2015), çalışmalarında bibliyometrik yöntemlerle ilgili bir özet sunmuşlardır. Tablo 2'de bu özete yer verilmiştir.

Tablo 2'de atıf, ortak atıf, bibliyografik birleştirme, ortak yazar ve eş-kelime yöntemlerinin olumlu ve olumsuz yönleri hakkında bilgi sunulmuştur.

Tablo 2. Bibliyometrik Yöntemlerin Özeti

Yöntem	Açıklama	Analiz Birimleri	Olumlu	Eksiler
Atıf	Atıf oranlarının kullanımı, belirli belgelerin, yazarların veya akademik dergilerin etki düzeyini değerlendirmek için bir ölçüt olarak işlev görür.	Belge Yazar Günlüğü	Alanındaki önemli çalışmaları hızlı bir şekilde bulabilir.	Yeni yayınların piyasada bulunduğu süre daha kısa olduğundan, bu tür yayınlara atıf yapılma olasılığı azalmakta, bu durum atıf sayısını etkinin bir göstergesi olarak kullanırken eski yayınlara yönelik bir eğilim yaratmaktadır.
Ortak Atıf	Belgeleri, yazarları veya dergileri referans listelerindeki ortak görünümüne göre birbirine bağlar.	Belge Yazar Günlüğü	En çok kullanılan ve geçerliliği kanıtlanmış bibliyometrik yöntemdir. Belgeleri, yazarları veya dergileri ortak atıf ile ilişkilendirmenin güvenilir olduğu gösterilmiştir. Atıf bir etki ölçüsü olduğundan, en önemli çalışmaları filtrelemek için bir yöntem sunar.	Ortak atıflar, atıf yapılan makalelere odaklanır, bu da onların araştırma alanlarının haritalanması için uygun olmadığını gösterir. Atıf birikimi zaman gerektirdiğinden, yeni yayınlar doğrudan ilişkilendirilemez; bunun yerine, veritabanı kümeleri aracılığıyla ilişkilendirilmeleri mümkündür. Makalelerin eşlenmesi için birden fazla atfın olması gerekir, bu sebeple az sayıda atıf alan makalelerin eşlenmesi zordur. SSCI (WOS) verileri üzerinde yazar ortak atıf analizi gerçekleştirirken, yalnızca ilk yazar bilgileri mevcuttur.
Bibliyografik Birleştirme	Belgeleri, yazarları veya dergileri paylaşılan referansların sayısına göre birbirine bağlar.	Belge Yazar Günlüğü	Hemen kullanılabilir: atıfların birikmesini gerektirmez. Henüz atıf almamış yeni yayınlar, gelişmekte olan alanlar ve daha küçük alt alanlar için kullanılabilir.	Yalnızca sınırlı bir zaman dilimi için kullanılabilir (beş yıllık bir aralığa kadar). Ortak atıf olarak atıf sayılarına göre en önemli çalışmaları doğal olarak tanımlamaz; eşlenen yayınların önemli olup olmadığını bilmek zordur.
Ortak yazar	Makaleyi birlikte yazdıklarında yazarları birbirine bağlar.	Yazar	İşbirliğinin kanıtlarını sağlayabilir ve alanın sosyal yapısını üretebilir.	İşbirliği her zaman ortak yazarlık ile tanınmaz.
Eş-kelime	Aynı başlıkta, özetle veya anahtar kelime listesinde görüldüklerin de anahtar kelimeleri birbirine bağlar.	Kelime	Analiz için belgelerin gerçek içeriğini kullanır (diğer yöntemlerde yalnızca bibliyografik meta veriler kullanılır).	Kelimeler farklı şekillerde ortaya çıkabilir ve farklı anlamlara sahip olabilir.

Kaynak: Zupic ve Čater, (2015: 432)

Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere, bibliyometrik analiz çalışmalarında ortaya konulan analizlerin birbirlerine göre olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır.

2.3.Örgütsel Çeviklik Kavramının Turizm Konulu Çalışmalar İçin Önemi

Araştırmanın bu kısmında örgütsel çeviklik kavramıyla ilgili turizm alanında yapılan çalışmalarla ilgili bilgi verilmiştir.

Örgütlerin daha çevik olmaları halinde, çevresel belirsizlikle başa çıkabileceklerini ve üretken olmaya devam edebilecekleri sonucuna ulaşılan çalışmada (Darvishmotevali, Altinay ve Köseoglu 2020: 7); konaklama işletmeleri yöneticileri için rekabetçi ve çeşitlenen iş ortamında dış çevrelerini anlamaları ve doğru değerlendirmeleri gerektiği ortaya konulmuştur. Konaklama işletmeleri açısından çevik yönetim anlayışının önemli olduğu anlaşılmaktadır. Otel, işletmelerinin varlıklarını devam ettirebilmeleri ve rekabet avantajı sağlamalarının bir yolunun da örgütsel çeviklik düzeylerini artırarak rakiplerinden farklılaşmaktan geçtiği ifade edilen çalışmada (Gökçe ve Pelit, 2023: 468) konunun önemi vurgulanmaktadır. Çalışanların refahı ile işgücü çevikliğinin olumlu ilişkisinin ortaya konulması (Srivastava, ve Gupta, 2022: 384), hizmet işletmelerinde bu konunun başarılı işler çıkarma noktasında önemli etkilerinin olabileceğini göstermektedir.

Stratejik çevikliğin firma performansını etkilediğine ulaşılan ve turizm işletmelerinde gerçekleştirilen çalışmada (Kale, Aknar, ve Basar, 2019: 281), işletmelerin çevresel ve teknolojik değişimlere hızlı bir şekilde cevap verdiğinde, müşteri beklentilerine ve rakiplerin hamlelerine göre hızlı bir şekilde adapte olup strateji değiştirdiğinde firma performanslarının artacağı belirtilmektedir. Turizm işletmelerinin performanslarını artırmalarında çevik yönetim yapısının önemi anlaşılmaktadır. Bilgi teknolojisi (BT) kullanımlarının otel çevikliğini etkileyebileceği kurumsal çevikliğin ise BT yeteneğinden etkileneceği (Melián-Alzola, Fernández-Monroy ve Hidalgo-Peñate, 2020: 1) belirtilmektedir. Örgütsel çeviklik kavramının örgütlerin teknoloji kullanımıyla da ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

3. YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Thomson Reuters Inc. tarafından geliştirilen Web of Science (WoS), kapsamlı bir araştırma platformu olarak kabul edilmektedir (Liu ve Li, 2020: 2). Web of Science veri tabanındaki örgütsel çeviklik konusuna ilgili akademik çalışmaların gelişim seyrinin ortaya konulması amaçlanarak çalışma gerçekleştirilmiştir. Örgütsel çeviklik kavramının, yönetim ve organizasyon literatüründe önemle ele alınan bir kavram olması (Akkaya ve Tabak, 2018: 198) bu alanda yapılan çalışmaların üzerinde durulmasının faydalı olacağını göstermektedir. Literatürde ilgili çalışma konusunun gelişim seyrinin ele alınması, yönetim ve organizasyon alanı başta olmak üzere konuyla ilgili benzer çalışmaları ortaya koyan akademisyenler için önemli olacaktır.

3.2.Evren ve Örneklem

Örneklem olarak seçilen; Web of Science veri tabanındaki örgütsel çeviklik konusunda yayınlanmış akademik çalışmaların bibliyometrik analizinin ortaya konulmasının amaçlandığı bu çalışmada, öncelikli olarak Web of Science veri tabanında “topic” alanındaki “organisational agility” anahtar kelimesi yazılarak arama yapılmıştır. 2023 yılı içerisinde tasarlanan bu çalışmada, 11.10.2023 tarihi itibarıyla ortaya çıkan sonuca göre aşağıdaki tabloda gösterilen bazı tanımlayıcı bilgiler sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırma Kapsamında İncelenen Örgütsel Çeviklik Kavramına İlişkin Web of Science Veritabanındaki Tanımlayıcı Veriler

Değişken	Sayısal Veriler
Çalışma Sayısı	1833
Konuyla İlgili Çalışmalara Yapılan Toplam Atıf Sayısı	22949
Konuyla İlgili Çalışmalara Başka Yazarlar Tarafından Yapılan Toplam Atıf Sayısı	21824
Konuyla İlgili Çalışmalara Yapılan Atıfların Ortalaması	19,94
H-İndeks	87

Tablo 3’e göre Web of Science veri tabanında “topic: konu” kısmında arama yapıldığında örgütsel çeviklikle ilgili toplam 1833 çalışmaya rastlanıldığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmalara, yapılan atıf sayısı 22949 iken; kendi

çalışmasına atıf yapan yazarların çalışmaları ayrı tutulduğunda 21824 toplam atıf sayısı olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma başına atıf ortalaması 19,94 iken konuyla ilgili yapılan çalışmaların H-index'i 87'dir. H-index Hirsch (2005) tarafından ortaya atılmıştır. Araştırmacıların etkinliğinin anlaşılması anlamında bir gösterge olarak kullanılmasının yanında; bilimsel araştırmaların etkinliği hakkında ipucu niteliğindedir. 20 H-index'e sahip bir yazarın başarılı bir bilim insanı olarak kabul edildiğinde; bu çalışmada ele alınan konunun sahip olduğu H-index göz önüne alındığında bilim dünyasında etkinliği kabul edilen bir konu olduğu ifade edilebilir.

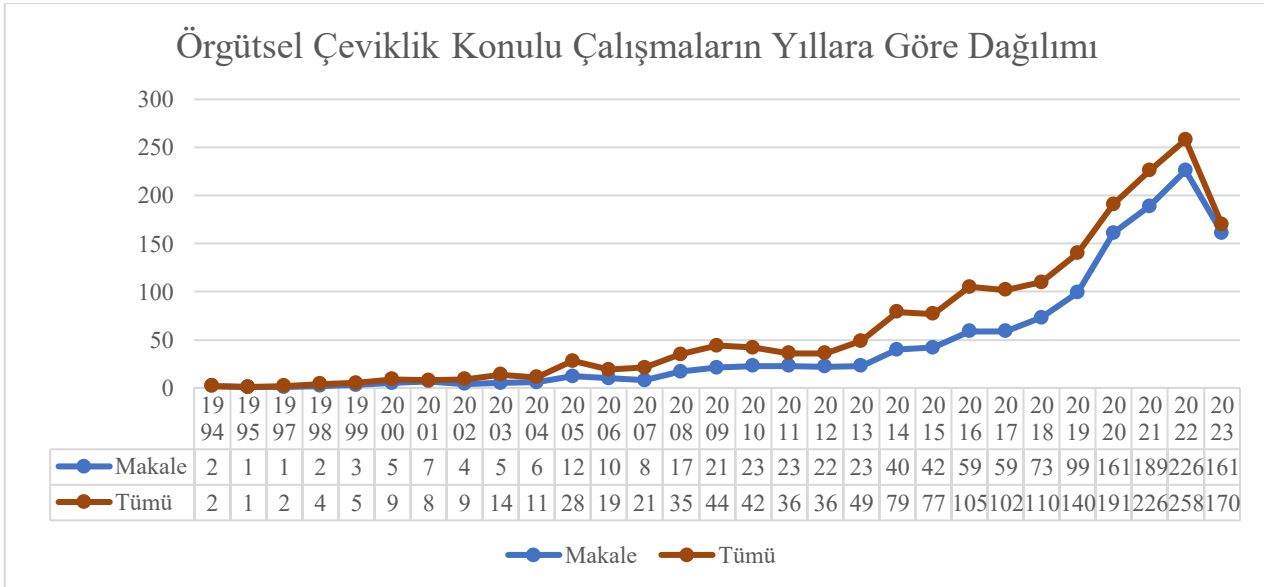
Örgütsel çeviklik kavramının turizm alanında yayınlanmış çalışmalar bağlamında ele alınması amacıyla Web of Science kategorilerinden "hospitality leisure sport tourism" seçilerek daraltılmıştır. Örgütsel çeviklik konusuyla ilgili 14 adet turizm ile ilişkili makalenin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Web of Science veri tabanında konuyla ilgili aramada ortaya çıkan sonuç, bulgular kısmında tablo halinde ve görselleştirilerek sunulmuştur. Konuyla ilgili çalışmaların; yıllara göre dağılımı, çalışma türlerine göre dağılımı, Web of Science kategorilerine göre dağılımı, tarandığı indexlere göre dağılımı, yayın dillerine göre dağılımı, coğrafi dağılımı, yayıncılara göre dağılımı tablolaştırılarak sunulmuştur. Örgütsel çeviklik konusuyla ilgili turizm konulu yayınlanmış çalışmaların durumunun ortaya konulması için arama Web of Science kategorilerinden "hospitality leisure sport tourism" görünecek şekilde daraltılmıştır. Ortaya çıkan sonuç yorumlamıştır. Ayrıca örgütsel çeviklik konusuyla ilgili tüm kaynaklar, ücretsiz olarak yayınlanan VOSviewer yazılımı kullanılarak görselleştirme yoluyla analiz edilmiştir. Birlikte en az 9 kez kullanılan çalışmalar için yazar anahtar kelimeleri bağlamında Co-Occurrence (birlikte oluşum) analizi gerçekleştirilmiş ve sonuç görselleştirme yoluyla aktarılmıştır. Araştırma bağlamında ortaya çıkan sonuç bulgular kısmında sunulmuştur.

4. BULGULAR

1994-2023 yılları arasında örgütsel çeviklik konulu Web of Science veri tabanındaki 1833 çalışmanın yıllara göre dağılımı Şekil 1'de gösterilmiştir. Şekil 1'e göre örgütsel çeviklik konulu çalışmaların artış gösterdiği ifade edilebilir. 2022 yılı sonu itibariyle 226 makale çalışmasının 258'de tüm akademik çalışmaların bir yılda yayınlandığı anlaşılmaktadır. 2023 sonu itibariyle yayınların ne seviyede gerçekleşeceği araştırmanın yapıldığı tarihte bilinemediğinden yorum yaparken 2023 yılında yayınlanmış çalışmalar dahil edilmemiştir.

Şekil 1. Örgütsel Çeviklik Konulu Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Örgütsel çeviklik konulu çalışmaların belge türlerine göre dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur. Tablo 4 incelendiğinde, örgütsel çeviklik konulu çalışmaların büyük bir çoğunluğunu makale (%71,14) çalışmalarının oluşturduğu; bildiri kitabında yer alan çalışmaların ise (%25,48) bunu takip ettiği anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Örgütsel Çeviklik Konulu Çalışmaların Türlerine Göre Dağılımı

Belge Türü	Yayın Sayısı	% of 1.833
Makale	1304	71.140
Bildiri Kitabı	467	25.477
Erken Erişim	119	6.492
Makale İncelemesi	54	2.946
Kitap Bölümleri	35	1.909
Editoryal Materyal	17	0.927
Düzeltilme	3	0.164
Kitap	2	0.109

Tablo 5'te konuyla ilgili Web of Science kategorilerine göre dağılımındaki ilk 20 sırada yer alan çalışmaların dağılımı gösterilmektedir. Tablo 5 incelendiğinde yönetim (%39,99), iş dünyası (%21,33) ve bilgisayar bilimleri bilgi sistemleri (%16,53) çalışmalarının önde geldiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda tablo genel anlamda incelendiğinde örgütsel çeviklik konulu çalışmaların yönetim ve bilgi teknolojileri konularında yoğunlaşma olduğu ilgili literatürün büyük bir çoğunluğunu bu alanlarla ilgili çalışmalarla şekillendiği ifade edilebilir.

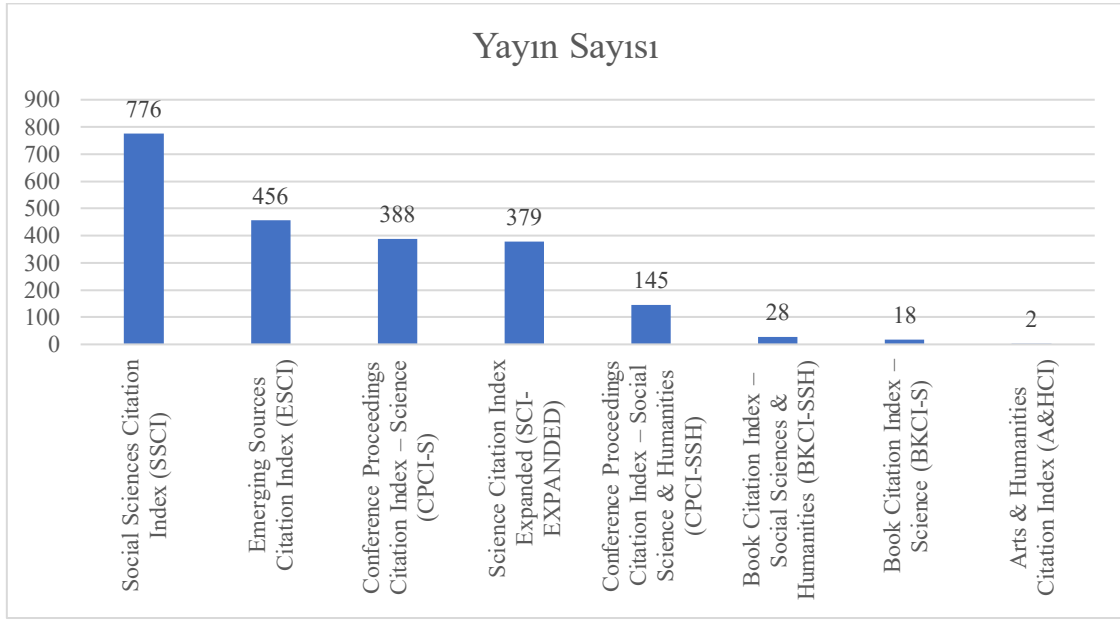
Tablo 5. Web of Science Kategorilerine Göre Yayınlanan Çalışmaların Dağılımı (İlk 20)

Sıra	Web of Science Kategorileri	Yayın Sayısı	% of 1.833
1	Yönetim	733	39.989
2	İş Dünyası	391	21.331
3	Bilgisayar Bilimleri Bilgi Sistemleri	303	16.530
4	Bilgi Bilimi Kütüphane Bilimi	206	11.238
5	Bilgisayar Bilimleri Teori Yöntemleri	156	8.511
6	Endüstriyel Mühendislik	136	7.420
7	Bilgisayar Bilimleri Disiplinlerarası Uygulamalar	113	6.165
8	Yöneylem Araştırması Yönetim Bilimi	112	6.110
9	Bilgisayar Bilimleri Yazılım Mühendisliği	99	5.401
10	Mühendislik İmalatı	82	4.474
11	Çevre Çalışmaları	60	3.273
12	Mühendislik Elektrik Elektronik	59	3.219
13	Bilgisayar Bilimleri Yapay Zeka	56	3.055
14	Yeşil Sürdürülebilir Bilim Teknolojisi	55	3.001
15	Ekonomi	53	2.891
16	Çevre Bilimleri	52	2.837
17	Uygulamalı Psikoloji	37	2.019
18	Telekomünikasyon	36	1.964
19	Bölgesel Kentsel Planlama	34	1.855
20	İşletme Finansmanı	32	1.746

Örgütsel çeviklik konusuyla ilgili yayınlanmış akademik çalışmaların tarandığı indexler diğer başka önemli bir konudur. Bu kapsamda, konuyla ilgili akademik çalışmaların tarandığı indexlere göre dağılımı tablo 6'da ve Şekil 2'de sunulmuştur. Tablo 6'ya ve Şekil 2'ye göre Web of Science veritabanında konuyla ilgili yer alan akademik çalışmaların çoğunluğu SSCI (%42,34), ESCI (%24,88), CPCI-S (%21,17) ve SCI-EXPANDED (%20,68) indexlerinde taranmaktadır. Bu bulgular örgütsel çeviklik konusunun sosyal bilimler alanlarında önemle ele alınan bir konu olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. Konuyla İlgili Çalışmaların Tarandığı İndexlere Göre Dağılımı

Web of Science Index	Yayın Sayısı	% of 1.833
Social Sciences Citation Index (SSCI)	776	42.335
Emerging Sources Citation Index (ESCI)	456	24.877
Conference Proceedings Citation Index – Science (CPCI-S)	388	21.167
Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED)	379	20.676
Conference Proceedings Citation Index – Social Science & Humanities (CPCI-SSH)	145	7.911
Book Citation Index – Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH)	28	1.528
Book Citation Index – Science (BKCI-S)	18	0.982
Arts & Humanities Citation Index (A&HCI)	2	0.109

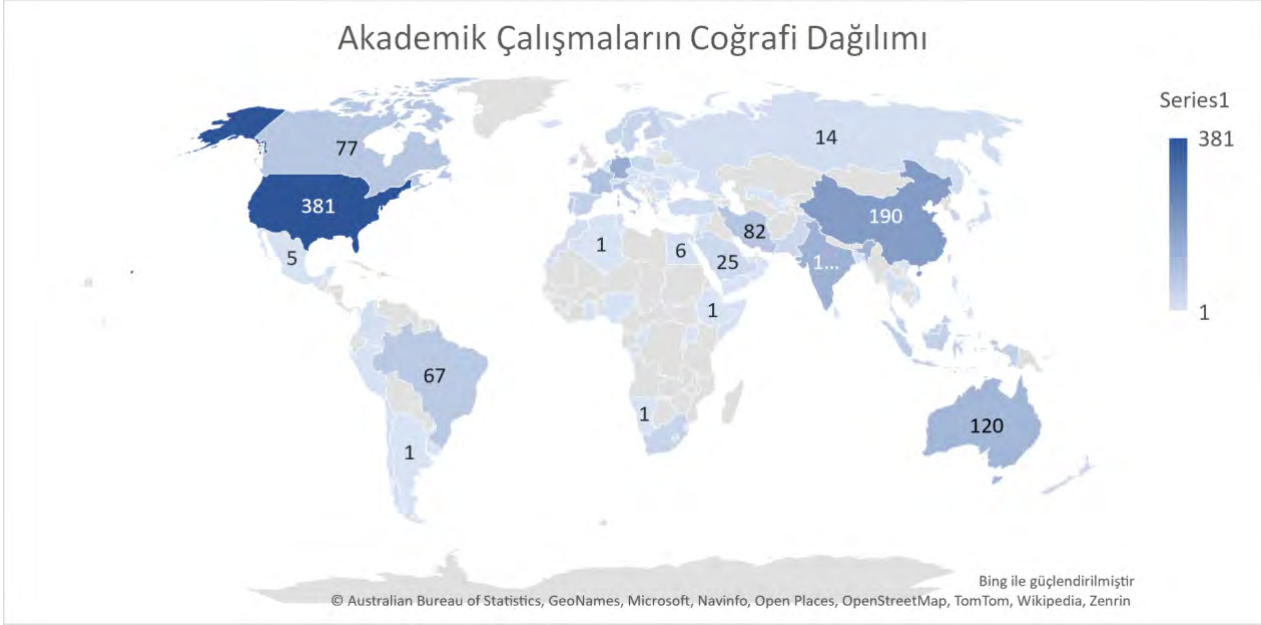
Şekil 2. Konuyla İlgili Çalışmaların Tarandığı İndexlere Göre Dağılımı

Tablo 7’de konuyla ilgili çalışmaların, yayımlandıkları dillere göre dağılımına yer verilmiştir. Tablo 7’den anlaşılacağı üzere yayınlanmış akademik çalışmaların %97,5 gibi büyük bir çoğunluğu İngilizce dilindedir. Ancak bu durumun bir nedeni de Web of Science veri tabanında incelenen indexlerin büyük ölçüde İngilizce dilinde yayınlanması ve İngilizce dilinin ilgili dergiler ve çalışma alanları için uluslararası dil olarak kabul edilmesi olabilir. Konuyla ilgili 2 çalışmanın Türkçe dilinde yayınlanmış olduğu ilgili tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 7. Konuyla İlgili Yayınlanmış Çalışmaların Yayın Dillerine Göre Dağılımı

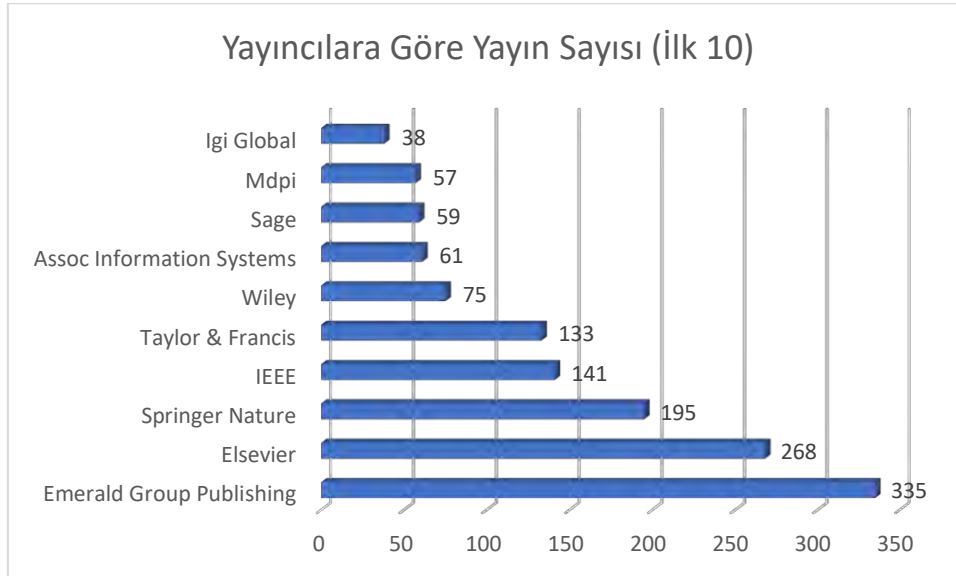
Diller	Yayın Sayısı	% of 1.833
İngilizce	1787	97.490
İspanyolca	14	0.764
Portekizce	11	0.600
Alman	9	0.491
Fransızca	3	0.164
Malay	2	0.109
Rusça	2	0.109
Türkçe	2	0.109
Çince	1	0.055
Hollandaca	1	0.055
Lehçe	1	0.055

Örgütsel çeviklik kavramıyla ilgili Web of Science veri tabanında yer alan çalışmaların coğrafi olarak dağılımı Şekil 3'te sunulmuştur. Şekil 3'ten anlaşılacağı üzere, konuyla ilgili akademik çalışmaların ülke/bölgelere göre dağılımı incelendiğinde Amerika menşeli çalışmaların çoğunlukta olduğu (381) anlaşılmaktadır. Ayrıca Çin (190) ve İngiltere (184) menşeli çalışmalar ikinci ve üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye'den 23 çalışma olduğu da Web of Science veri tabanı kayıtlarında yer almaktadır.

Şekil 3. Konuyla İlgili Çalışmaların Coğrafi Dağılımı

Örgütsel çeviklik kavramına ilişkin Web of Science veri tabanında yer alan çalışmaların yayınlandıkları yer ya da bir başka ifade ile yayıncı kuruluşlarının gösterimi önemli diğer bir değişken olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda Şekil 4'te çalışmanın yayınlandığı kuruluşlardan ilk 10 sıraya yer verilmiştir. Şekil 4 incelendiğinde, Emerald Grup (335 adet), Elsevier (268 adet) ve Springer Nature (195 adet) yayıncı kuruluşlarında yayınlanan çalışmaların sayıca ilk 3 sırada yer aldığı anlaşılmaktadır.

Şekil 4. Yayıncı Kuruluşlara Göre Akademik Çalışmaların Dağılımı (ilk 10)

Web of Science tabanında örgütsel çeviklik konusuyla ilgili turizm konulu çalışmalar tablo 8'de sunulmuştur. Tablo 8'den de anlaşılacağı üzere turizm konulu çalışmalar SSCI ve ESCI indekslerinde taranmıştır. İlgili çalışmaların atıf sayıları da çalışmaların yayınlandıkları yıllar da göz önünde bulundurulduğunda belirli bir seviyeye ulaşmıştır.

Tablo 8. Örgütsel Çeviklik Kavramına İlişkin Turizm Konulu Çalışmalar

Yayın Yılı	Yazarlar	Başlık	Web of Science Index	Atıf Sayısı
2013	McLennan, CLJ; Moyle, BD; Ruhanen, LM; Ritchie, BW	Developing and testing a suite of institutional indices to underpin the measurement and management of tourism destination transformation	Emerging Sources Citation Index (ESCI)	68
2019	Kale, E; Aknar, A; Basar, Ö	Absorptive capacity and firm performance: The mediating role of strategic agility	Social Science Citation Index (SSCI)	86
2020	Darvishmotevali, M; Altınay, L; Köseoglu, MA	The link between environmental uncertainty, organizational agility, and organizational creativity in the hotel industry	Social Science Citation Index (SSCI)	84
2020	Ngo, VM; Vu, HM	Customer agility and firm performance in the tourism industry	Emerging Sources Citation Index (ESCI)	73
2020	Melián-Alzola, L; Fernández-Monroy, M; Hidalgo-Peñate, M	Information technology capability and organisational agility: A study in the Canary Islands hotel industry	Social Science Citation Index (SSCI)	101
2020	Javidi, A; Salajeghe, S; Pourkiani, M; Sayadi, S	Determination of Factors Associated with Public Service Quality Measurement in the Government Sector based on Customer Psychology	Emerging Sources Citation Index (ESCI)	29
2021	Soliman, M; Di Virgilio, F; Figueiredo, R; Sousa, MJ	The impact of workplace spirituality on lecturers' attitudes in tourism and hospitality higher education institutions	Social Science Citation Index (SSCI)	97
2021	Stylos, N; Zwiendelaar, J; Buhalis, D	Big data empowered agility for dynamic, volatile, and time-sensitive service industries: the case of tourism sector	Social Science Citation Index (SSCI)	61
2022	Zhang, MH; Wang, YC; Olya, H	Shaping Social Media Analytics in the Pursuit of Organisational Agility: A Real Options Theory Perspective	Social Science Citation Index (SSCI)	99
2022	Mandal, S; Kavala, HB; Potlapally, GD	Does Organizational Culture Matter for Shaping up Hotel's Responsiveness to Customer's Demand? An Empirical Investigation	Emerging Sources Citation Index (ESCI)	89
2022	Srivastava, S; Gupta, P	Workplace spirituality as panacea for waning well-being during the pandemic crisis: A SDT perspective	Social Science Citation Index (SSCI)	141
2022	Hussain, M; Malik, M	How do dynamic capabilities enable hotels to be agile and resilient? A mediation and moderation analysis	Social Science Citation Index (SSCI)	61
2022	Marcel, D; Mohammad, HI; Ahmad, A	COVID-19 pandemic combating measures and competitiveness in tourism industry: moderating role of strategic dexterity	Emerging Sources Citation Index (ESCI)	126
2023	Dang-Van, T; Wang, JM; Huy, L; Nguyen, N	Effects of internal strategic resources and capabilities on service innovation	Social Science Citation Index (SSCI)	80

McLennan, Moyle, Ruhanen, ve Ritchie (2013: 157), çalışmalarında turizm yöneticileri ve planlamacıları tarafından turizm sektörünün kurumlarının izlenmesi, değerlendirilmesi ve karşılaştırılması için, rekabet, yönetim süreçleri, veri ve araştırma yetenekleri, işbirliği çabaları, kıyaslama süreçleri öğrenme yeteneği ve

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Örgütlerin çevik yönetim yapısına sahip olmaları buldukları sektörde faaliyet gösteren işletmelere göre başarılı işler çıkarma noktasında pozitif ayrışacağını söylemek mümkündür. Çünkü çevik organizasyonlar müşteri istek, ihtiyaç ve beklentilerine hızlı cevap verirken değişen koşullar ve daha da önemlisi kriz anlarında değişim ve dönüşüm noktasında daha başarılı işler çıkarmaktadır. Bunun yanında örgütsel çeviklik kavramı organizasyonların değişen koşullara cevap verme yeteneğini geliştirirken bilgi teknolojilerini de kullanarak daha profesyonel bir yönetim anlayışını benimsemektedir. Çevik yönetim yapısına sahip organizasyonlar stratejik karar alma süreçlerinde daha başarılı olurlar. Klasik yönetim yapılarıyla 21. yy. gelişmelerini takip etmenin güç olduğu söylenebilir. Yeni yaklaşımlarla, yeni yönetim anlayışıyla içinde bulunulan koşullara uyum sağlamak mümkün olabilmektedir.

Organizasyonların çevikliğini ele alan akademik çalışmaların seyrinin ortaya konulması, bilim dünyasında konunun önemle ele alınması hususunun gözler önüne serilmesi bağlamında göstergeleri sunmaktadır. Bunun bir yolu bibliyometrik analiz tekniği kullanılarak konuyla ilgili çalışmaların yayınlandıkları yıllara göre seyrinin belirlenmesi, ilgili çalışmaların yayınlandıkları yere göre durumu ve değişik parametreler kullanılarak ele alınması mümkün olmaktadır. Bu çalışmada örgütsel çeviklik kavramının Web of Science veri tabanındaki durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Web of Science veri tabanı bilim dünyasında taradığı indexler ve ihtiva ettiği yayın ağı sayesinde bibliyometrik analiz çalışmalarında sıklıkla kullanılan bir veritabanıdır. Bu çalışmada Web of Science veritabanında yer alan örgütsel çeviklik konulu çalışmalar ve daha özelde ise turizm konulu çalışmalar ele alınmıştır.

Çalışmada ortaya çıkan sonuç, yıllara göre örgütsel çeviklik konulu çalışmaların artış gösterdiği yönündedir. 1994 yılından 2022 yılına kadar yayınlanmış çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda araştırma konusuyla ilgili yayınlanan ilk çalışmadan 2022 yılında yayınlanmış toplam 258 çalışmanın bir yılda yapıyor olması yaklaşık 30 yıllık süreçte konunun bilim dünyasında önemle ele alındığını göstermektedir.

Örgütsel çeviklik konusuyla ilgili Web of Science veritabanında yer alan çalışmaların %70' inden fazlasının makale çalışması olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca konuyla ilgili çalışmaların Web of Science kategorilerine göre dağılımı göz önünde bulundurulduğunda yönetim, iş dünyası ve bilgisayar bilimleri bilgi sistemleri çalışmasının ilk üç araştırma konusu olduğu bu üç konu toplamının ise tüm çalışmalar içerisinde %75'ten fazla bir büyüklüğü oluşturması ilgili konunun hangi alanlarda daha çok çalışıldığını göstermektedir.

Araştırma konusuyla ilgili Web of Science veri tabanındaki yer alan çalışmaların büyük bir çoğunluğunun SSCI ve ESCI indekslerinde tarandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu iki indekste taranan çalışmalar tüm çalışmalar içerisinde %65'ten fazla bir orana sahiptir ki ilgili indekslerin akademik çalışmalar için önemi düşünüldüğünde bu konunun önemle ele alındığı anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili yayınlanmış çalışmaların tamamına yakını (%97) İngilizce dilinde olduğu görülmektedir.

Konuyla ilgili gerçekleştirilen çalışmada, ortak yazar anahtar kelimeleri analizi gerçekleştirilmiştir. Kelime bulutuyla görselleştirilen şekilden anlaşılmaktadır ki agility ve organisational agility anahtar kelimeleri en yaygın kullanılan kelimelerdir. Ayrıca dynamic capabilities, supply chain management, supply chain agility, firm performance gibi anahtar kelimelerin diğer anahtar kelimelere göre daha sık kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Web of Science veritabanında gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilen bulgular ve araştırma deneyimi ile konunun tarafı olarak ilgili sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler ve bu konuda çalışma yapmak isteyen akademisyenler için aşağıdaki öneriler sunulmaktadır.

- Örgütsel çeviklik kavramı önemi yıllar içerisinde daha çok anlaşılan bir araştırma konusudur. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar çevik organizasyon yapısına sahip işletmelerin daha başarılı olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda işletmelerin örgütsel çeviklik bağlamında yönetim anlayışını benimsemelerinin faydalı olacağı düşünülebilir.
- Araştırmada ele alınan konu bilim dünyasında özellikle işletmecilik yönetimi anlamında yeni örgütsel davranış konuları ile ilişkilendirilerek çalışılabilir.
- Örgütsel çeviklik kavramının hizmetin; üretim ve tüketiminin eş zamanlı olması, stok teşkiline uygun olmaması ve hızlı cevap verilmesinin gerekli olmasından kaynaklı özelliklerinde dolayı

turizm işletmeleri üzerinde diğer kavramlar da göz önünde bulundurularak çalışma konusu olması faydalı olabilecektir.

Örgütsel çeviklik kavramı araştırmacıların üzerinde durduğu bir konudur. Bu alandaki çalışmaların her geçen yılda artış göstermesi çalışma konusuna olan ilginin artabileceği yönünde ipuçları sunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, B., ve Tabak, A. (2018). Örgütsel çeviklik ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İş ve İnsan Dergisi*, 5(2), 185-206. <https://doi.org/10.18394/iid.439184>
- Araza, A. ve Aslan, G. (2016). *Yönetimde Yeni Paradigmalar Kurumsal Çeviklik ve İmprovizasyon*. Nobel Yayın, Ankara.
- Aria, M., ve Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Bahrami, M. A., Kiani, M. M., Montazeralfaraj, R., Zadeh, H. F., ve Zadeh, M. M. (2016). The Mediating Role of Organizational Learning in the Relationship of Organizational Intelligence and Organizational Agility. *Osong Public Health and Research Perspectives*, 7(3), 190–196. <https://doi.org/10.1016/j.phrp.2016.04.007>
- Bakan, İ. , Sezer, B. ve Kara, C. (2017). Bilgi Yönetiminin Örgütsel Çeviklik ve Örgütsel Atalet Üzerindeki Etkisi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 7(1), 117-138. <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/pub/issue/30884/334311>
- Broadus, R. N. (1987). Toward a definition of “bibliometrics”. *Scientometrics*, 12(5-6), 373-379. <https://doi.org/10.1007/BF02016680>
- Cheng, C., Zhong, H., ve Cao, L. (2020). Facilitating speed of internationalization: The roles of business intelligence and organizational agility. *Journal of Business Research*, 110, 95-103. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.01.003>
- Cobo, M. J., López-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E., ve Herrera, F. (2011a). Science mapping software tools: Review, analysis, and cooperative study among tools. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(7), 1382-1402. <https://doi.org/10.1002/asi.21525>
- Cobo, M. J., López-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E., ve Herrera, F. (2011b). An approach for detecting, quantifying, and visualizing the evolution of a research field: A practical application to the Fuzzy Sets Theory field. *Journal of Informetrics*, 5(1), 146-166. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2010.10.002>
- Çetinkaya, F. F., ve Akkoca, Y. (2021). Stratejik Liderlik İle Örgütsel Çeviklik Arasındaki İlişide Örgütsel İletişimin Aracı Rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 66-84. <https://doi.org/10.30798/makuiibf.790072>
- Darvishmotevali, M., Altınay, L., ve Köseoglu, M. A. (2020). The link between environmental uncertainty, organizational agility, and organizational creativity in the hotel industry. *International Journal of Hospitality Management*, 87, 102499. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102499>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., ve Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Doz Y. ve Kosonen M. (2008). The Dynamics of Strategic Agility: Nokia’s Rollercoaster Experience. *California Management Review*, 50(3), 95-118. <https://doi.org/10.2307/41166447>
- Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M., ve Hultink, E. J. (2017). The Circular Economy–A new sustainability paradigm?. *Journal of Cleaner Production*, 143, 757-768. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.12.048>

- Gökçe, F., ve Pelit, E. (2023). Örgütsel DNA'nın Örgütsel Çevikliğe Etkisi: Otel İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 467-485. <https://doi.org/10.32572/guntad.1251984>
- Hirsch J. E. (2005). An index to quantify an individual's scientific research output. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 102(46), 16569–16572. <https://doi.org/10.1073/pnas.0507655102>
- İmamoğlu, S. Z., İnce, H. ve Türkcan, H. (2021). Endüstri 4.0 Uygulamalarının Örgütsel Çeviklik Üzerindeki Etkisi: Kavramsal Bir Çalışma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 35(1), 103-124. <https://doi.org/10.16951/atauniiibd.740820>
- İnanır, A. (2020). Modern İşletmecilikte Yönetmel Konular (5. Bölüm). M. Sağır (Ed.), *Örgütsel Çeviklik* (s. 71-80). Eğitim Yayınevi.
- Joiner, B. (2019). Leadership Agility for Organizational Agility. *Journal of Creating Value*, 5(2), 139–149. <https://doi.org/10.1177/2394964319868321>
- Kale, E., Aknar, A., ve Başar, Ö. (2019). Absorptive capacity and firm performance: The mediating role of strategic agility. *International Journal of Hospitality Management*, 78, 276-283. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2018.09.010>
- Linnenluecke, M. K., Marrone, M., ve Singh, A. K. (2020). Conducting systematic literature reviews and bibliometric analyses. *Australian Journal of Management*, 45(2), 175-194. <https://doi.org/10.1177/0312896219877678>
- Liu, S., ve Li, W.-Y. (2020). Ecotourism Research Progress: A Bibliometric Analysis During 1990–2016. *SAGE Open*, 10(2). <https://doi.org/10.1177/2158244020924052>
- Mao, H., Liu, S., ve Zhang, J. (2015). How the effects of IT and knowledge capability on organizational agility are contingent on environmental uncertainty and information intensity. *Information Development*, 31(4), 358-382. <https://doi.org/10.1177/0266666913518059>
- McLennan, C. L. J., Moyle, B. D., Ruhanen, L. M., ve Ritchie, B. W. (2013). Developing and testing a suite of institutional indices to underpin the measurement and management of tourism destination transformation. *Tourism Analysis*, 18(2), 157-171. <https://doi.org/10.3727/108354213X13645733247693>
- Meerow, S., Newell, J. P., ve Stults, M. (2016). Defining urban resilience: A review. *Landscape and Urban Planning*, 147, 38-49. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2015.11.011>
- Melián-Alzola, L., Fernández-Monroy, M., ve Hidalgo-Peñate, M. (2020). Information technology capability and organisational agility: A study in the Canary Islands hotel industry. *Tourism Management Perspectives*, 33, 100606. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2019.100606>
- Mongeon, P., ve Paul-Hus, A. (2016). The journal coverage of Web of Science and Scopus: a comparative analysis. *Scientometrics*, 106, 213-228. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1765-5>
- Panda, S., ve Rath, S. K. (2018). Modelling the relationship between information technology infrastructure and organizational agility: A study in the context of India. *Global Business Review*, 19(2), 424-438. <https://doi.org/10.1177/0972150917713545>
- Plonka, F. E. (1997). Developing a lean and agile work force. *Human Factors and Ergonomics in Manufacturing & Service Industries*, 7(1), 11-20. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1520-6564\(199724\)7:1<11::AID-HFM2>3.0.CO;2-J](https://doi.org/10.1002/(SICI)1520-6564(199724)7:1<11::AID-HFM2>3.0.CO;2-J)
- Sharifi, H., ve Zhang, Z. (1999). A Methodology for Achieving Agility in Manufacturing Organisations: An Introduction. *International Journal of Production Economics*, 62(1), 7–22. [https://doi.org/10.1016/S0925-5273\(98\)00217-5](https://doi.org/10.1016/S0925-5273(98)00217-5)
- Srivastava, S., ve Gupta, P. (2022). Workplace spirituality as panacea for waning well-being during the pandemic crisis: A SDT perspective. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 50, 375-388. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2021.11.014>

- Tarakcı, Z., ve Özgenel, M. (2023). Örgütsel çeviklik ile işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkide örgütsel bağlılığın aracılık rolü: Belediye çalışanları üzerine bir alan araştırması. *Business, Economics and Management Research Journal*, 6(1), 83-99. <https://doi.org/10.58308/bemarej.1233753>
- Tayfun, A., Ülker, M., Gökçe, Y., Tengilimoğlu, E., Sürücü, Ç., ve Durmaz, M. (2018). Turizm alanında yiyecek ve içecek ile ilgili lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6(2), 523-547. <https://doi.org/10.21325/jotags.2018.227>
- Teece, D., Peteraf, M., ve Leih, S. (2016). Dynamic capabilities and organizational agility: Risk, uncertainty, and strategy in the innovation economy. *California management review*, 58(4), 13-35. <https://doi.org/10.1525/cmr.2016.58.4.13>
- Thelwall, M. (2008). Bibliometrics to webometrics. *Journal of Information Science*, 34(4), 605-621. <https://doi.org/10.1177/0165551507087238>
- Thor, A., Bornmann, L., Haunschild, R., ve Leydesdorff, L. (2021). Which are the influential publications in the Web of Science subject categories over a long period of time? CRExplorer software used for big-data analyses in bibliometrics. *Journal of Information Science*, 47(3), 419-428. <https://doi.org/10.1177/0165551520913817>
- Türk Dil Kurumu. (2022). (Aralık 2022). Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 25.12.2022.
- Van Eck, N., ve Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523-538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Waltman, L., Van Eck, N. J., ve Noyons, E. C. (2010). A unified approach to mapping and clustering of bibliometric networks. *Journal of Informetrics*, 4(4), 629-635. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2010.07.002>
- Zupic, I., ve Čater, T. (2015). Bibliometric Methods in Management and Organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>